

Tomasz Kozłowski¹, Jerzy Kozłowski¹, Patrycja Kozłowska²

¹Wydział Nauk Inżynierskich, Gdańska Szkoła Wyższa

²Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

Uwarunkowania prawne w funkcjonowaniu gospodarki łowieckiej

Streszczenie

Od zarania dziejów człowiek związany był z łowiectwem, które zalicza się do najstarszych form działalności ludzkiej. Polowanie warunkowało życie człowieka, ponieważ dostarczało mu mięsa, skór, futer, rogów i kości. Człowiek nauczył się korzystać z dobrodziejstw natury i obcować z dzikimi zwierzętami. Obserwując przyrodę, wykształcił różnorodne metody i narzędzia służące pozyskiwaniu zwierzyny. Łowy były jednym z najważniejszych czynności pierwotnych ludzi przez wiele tysięcy lat. Współcześnie łowiectwo określa się jako zespół skoordynowanych i planowanych czynności, mających na celu racjonalne gospodarowanie zwierzyną, zgodnie z założeniami ochrony przyrody oraz gospodarką rolną i leśną. Obecnie łowiectwo rozpatrywane jest w bardzo szerokim kontekście, m.in. historycznym, obyczajowym, kulturowym czy prawnym. Podstawowym celem łowiectwa jest hodowla, ochrona zwierzyny oraz jej pozyskiwanie w drodze polowań.

Słowa kluczowe: gospodarka łowiecka, prawo łowieckie, obwody łowieckie, planowanie łowieckie, uwarunkowania prawne, ochrona środowiska.

Wprowadzenie

Wbrew obiegowym opiniom, którym bardzo często ludzie dają wiarę, łowiectwo nie jest sportem i nie polega na strzelaniu do biednych stworzeń dla przyjemności. Jego rola i znaczenie zmieniały się w przeciągu wieków, od podstawowego sposobu zdobywania przez człowieka mięsa i skór, poprzez rozrywkę — nie zawsze godną i często wynaturzoną, aż do czasów współczesnych, kiedy to łowiectwo stało się nauką i sposobem gospodarowania populacjami zwierząt dziko żyjących, a także ich środowiskiem życia, czyli tzw. biotopem. Obecnie łowiectwo jest więc formą ochrony przyrody, mającą na celu przede wszystkim dostosowywanie liczebności populacji zwierząt dziko żyjących, do ciągle zmienianego przez człowieka środowiska ich występowania. Podstawą gospodarki łowieckiej jest więc nauka — ekologia. W największym skrócie i uproszczeniu, bada ona zespoły zależności pomiędzy populacjami poszczególnych gatunków, a ich środowiskiem występowania oraz wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi osobnikami i populacjami organizmów żywych zamieszkujących określony teren. W zakresie jej zainteresowania leżą więc takie parametry populacji, jak: zagęszczenie, rozmieszczenie, migracje, struktura płciowa, struktura wiekowa, struktura socjalna, rozrodczość, śmiertelność i dynamika liczebności. Wszystkie te czynniki są regulowane przepisami prawa.

1. Organizacja łowiectwa w Polsce

W Polsce jedyną jak dotąd organizacją skupiającą wszystkich myśliwych jest Polski Związek Łowiecki (PZŁ). Działa on w oparciu o ustawę Prawo łowieckie i jest zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych. Posiada również swój statut. Do zadań Zrzeszenia należy przede wszystkim:

- prowadzenie gospodarki łowieckiej;
- troska o rozwój łowiectwa i współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi i władzami publicznymi w ochronie środowiska naturalnego, zachowania i rozwoju populacji zwierząt dziko żyjących;
- zwalczanie kłusownictwa i szkodnictwa łowieckiego;
- ustalanie kierunków i zasad rozwoju łowiectwa;
- czuwanie nad przestrzeganiem przez członków zasad, obyczajów, etyki i tradycji łowieckiej;
- prowadzenie dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego;
- organizowanie szkoleń w zakresie łowiectwa i strzelectwa myśliwskiego;
- prowadzenie działalności wydawniczej i wystawienniczej;
- wspieranie i prowadzenie prac naukowych w zakresie gospodarowania zwierzyną;
- prowadzenie i popieranie hodowli psów myśliwskich;
- wspieranie hodowli ptaków łowczych;
- propagowanie łowiectwa i ochrony zwierzyny.

Członkami Zrzeszenia są osoby fizyczne-członkowie kół łowieckich oraz osoby niestowarzyszone z kołami łowieckimi oraz osoby prawne czyli koła łowieckie.

Początkowo PZŁ działał w oparciu o *rozporządzenie Prezydenta RP Ignacego Mościckiego z dnia 3 grudnia 1927 r. o prawie łowieckim*, które obowiązywało w całym kraju poza autonomicznym województwem śląskim. PZŁ zrzeszał wówczas jednak zaledwie 11,7 tys. osób z 50 tys. uprawiających myślistwo na terenie kraju (Najnowsza historia łowiectwa polskiego, 2013). Po II wojnie światowej i reaktywowaniu PZŁ podstawę prawną dla działalności łowieckiej określały: *dekret z 1952 roku o prawie łowieckim*, a następnie *ustawa z dnia 17 czerwca 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim*. W aktach tych ustalono, że zwierzyna łowna stanowi własność państwa, obwody łowieckie nie mogą mieć powierzchni niższej niż 3000 ha, a uprawianie myślistwa jest dopuszczone wyłącznie dla członków PZŁ. W oparciu o ustawę wypracowany został ponadto tzw. „polski model łowiectwa”, przyjmujący zasadę nadrzędności ochrony i hodowli zwierząt łownych nad ich eksploatacją, opierający działalność łowiecką na społecznym zaangażowaniu członków PZŁ zrzeszonych w kołach łowieckich prowadzących gospodarkę łowiecką w dzierzawionych obwodach.

Współcześnie działalność Polskiego Związku Łowieckiego reguluje *ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie* (Dz.U. nr 147 poz. 713 z późn. zm., dalej jako p.l.), wraz z aktami wykonawczymi, statut uchwalony przez Krajowy Zjazd Delegatów PZŁ oraz uchwały i zarządzenia wydawane przez władze i organy związkowe. Polski Związek Łowiecki zajmuje się prowadzeniem gospodarki łowieckiej, monitoringu łowieckiego, wspieraniem i prowadzeniem badań z zakresu łowiectwa (np. w Stacji Badawczej PZŁ w Czempiniu), krzewieniem kultury, w tym tradycji, etyki wśród myśliwych i społeczeństwa, strzelectwem myśliwskim, kynologią, trofeistyką, jak

również prowadzi działalność szkoleniową kandydatów i myśliwych. W strukturach PZŁ na poszczególnych szczeblach funkcjonują komisje rewizyjne kontrolujące działalność organów związkowych oraz rzecznicy dyscyplinarni i sądy łowieckie, których zadaniem jest dbanie o przestrzeganie prawa i etyki łowieckiej przez myśliwych.

Najwyższą władzą PZŁ jest Krajowy Zjazd Delegatów, który określa główne kierunki działania i zasady realizacji zadań Zrzeszenia. Władzą Związku jest Naczelna Rada Łowiecka, która powołuje organ wykonawczy — Zarząd Główny. Siedzibą władz naczelnych PZŁ jest Warszawa. Organem prasowym PZŁ jest ukazujący się od 1899 roku ogólnopolski miesięcznik „Łowiec Polski”.

Polski Związek Łowiecki liczy ponad 100 tys. członków. W Polsce, wg stanu na dzień 31.03.2018 r., są 2503 koła łowieckie (zrzeszające ok. 95% wszystkich członków PZŁ), które dzierżawią 4766 obwodów łowieckich. Niezależnie PZŁ prowadzi 43 ośrodki hodowli zwierzyny, których zadaniem jest wzorcowa gospodarka łowiecka przy wykorzystaniu osiągnięć naukowych. Kraj podzielony jest na 49 okręgów, w których funkcjonują okręgowe rady i zarządy. W ramach PZŁ jako specjalistyczna sekcja działa „Krajowy Klub Sokolników i Ochrony Ptaków Drapieżnych Polskiego Związku Łowieckiego — Gniazdo Sokolników”.

Polscy myśliwi mają udział w wielu ważnych działaniach związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego. Dotyczy to zwłaszcza restytucji zagrożonych gatunków zwierząt, takich jak: żubr, łось, bóbr i sokół wędrowny. Polski Związek Łowiecki jest jednym z założycieli oraz członkiem Międzynarodowej Rady Łowiectwa i Ochrony Zwierzyny CIC (Council International de la Chasse et de la Conservation du Gibier), której kongresy odbywały się także w Polsce (w latach 1934 i 1973 w Warszawie oraz 1993 w Krakowie). Od 1994 roku Polska jest także członkiem (założonej w 1978 r.) Federacji Związków Łowieckich Krajów EWG — FACE (Federation des Associations des Chasseurs de la C.E.E.) pełniącej rolę organu doradczego Parlamentu Europejskiego w zakresie łowiectwa i ochrony zwierzyny.

Polski Związek Łowiecki w całym okresie działalności wypracował wielki, uznany w świecie dorobek w dziedzinie gospodarki, kultury i sztuki łowieckiej. Posiada doniosłe zasługi w krzewieniu i rozwoju tradycji oraz etyki łowieckiej.

Podstawową strukturą organizacyjną Polskiego Związku Łowieckiego i jednocześnie podmiotem gospodarki łowieckiej w Polsce jest koło łowieckie. Istnieją w Polsce od ponad stu lat i są jedną z najistotniejszych cech modelu naszego łowiectwa. Posiadają one osobowość prawną i w aspekcie ekonomicznym są całkowicie samodzielne. Rokrocznie na gospodarkę łowiecką koła przeznaczają bardzo poważne środki. Koła łowieckie zrzeszają osoby fizyczne i są podstawowym ogniwem organizacyjnym w PZŁ w realizacji celów i zadań łowiectwa. Posiadają osobowość prawną i ponoszą odpowiedzialność za swoje zobowiązania.

Koła Łowieckie obowiązane są do:

- prowadzenia racjonalnej gospodarki łowieckiej w oparciu o wieloletni plan hodowlany i roczny plan łowiecki;
- współdziałanie z właściwym nadleśnictwem w ustalaniu stanów zwierząt łownych;
- zatrudnianie strażnika łowieckiego;
- informowanie o stanach i pojawianiu się zwierząt prawnie chronionych.

Obwody łowieckie wydzierzawiają, na wniosek Polskiego Związku Łowieckiego, po zasięgnięciu opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz właściwej izby rolniczej:

- 1) obwody łowieckie leśne — dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe;
- 2) obwody łowieckie polne (takie, w którym grunty leśne stanowią co najmniej 40% ogólnej powierzchni tego obszaru) — starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej;
- 3) obwody łowieckie znajdujące się na terenie więcej niż jednego powiatu — starosta powiatu, na terenie którego znajduje się największa część obwodu łowieckiego.

Naliczenia czynszu dzierżawnego Kołom Łowieckim za obwody polne dokonuje starosta do 31 marca każdego roku na podstawie wielkości użytkowej obwodu łowieckiego polnego, kategoryzacji obwodu, oraz średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów danego roku. Koszty te mogą być zwiększone przez poniesione nakłady związane z ochroną lasu przed zwierzyną w przypadku niezrealizowania planowanego w rocznym planie łowieckim pozyskania zwierzyny. Wpływy z tego tytułu starostwo rozprawdza pomiędzy gminy znajdujące się na terenie danego obwodu łowieckiego (za tereny polne) oraz we właściwych nadleśnictwach (za tereny leśne). Zmiany granic tych obwodów dokonuje w obrębie województwa właściwy wojewoda, w drodze rozporządzenia. Takiej zmiany dokonano np. rozporządzeniem z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie obwodów łowieckich województwa małopolskiego.

2. Obwody łowieckie

Obwód łowiecki jest rodzajem obszaru specjalnego, wyodrębnionym ze względu na cel, jakim jest prowadzenie gospodarki łowieckiej. Na podstawie art. 23 p.l. zasadą jest, że minimalny obszar obwodu łowieckiego wynosi 3000 ha (ust. 1), a tylko w szczególnych przypadkach może być, za zgodą ministra, mniejszy (ust. 2). Art. 24 p.l. wprowadza podział obwodów łowieckich na:

- leśne — obszary, na których grunty leśne stanowią co najmniej 40%;
- polne — obszary, na których grunty leśne stanowią mniej niż 40%.

Podziału na obwody łowieckie dokonuje sejmik województwa, wydając uchwałę (będącą aktem prawa miejscowego w rozumieniu przepisów o samorządzie województwa) po zasięgnięciu opinii regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego i właściwej izby rolniczej. Podział na obwody łowieckie jest niezależny od kwestii własności gruntów. Jedynie art. 26 p.l. wskazuje, co nie wchodzi w skład obwodów łowieckich:

- parki narodowe i w zasadzie rezerwy przyrody;
- zasadniczo tereny w granicach administracyjnych miast;
- tereny miejscowości niezaliczanych do miast;
- budowle, zakłady i urządzenia, tereny przeznaczone na cele społeczne, kultu religijnego, przemysłowe, handlowe, składowe, transportowe i inne cele gospodarcze oraz obiekty o charakterze zabytkowym i specjalnym, w granicach ich ogrodzeń.

Odrębnego wyjaśnienia wymaga kwestia parków narodowych i rezerwatów przyrody. Są to najcenniejsze obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, przy czym:

- w parkach narodowych z mocy samego prawa obowiązuje bezwzględny zakaz polowania, wobec czego parki narodowe nigdy nie są obejmowane obwodami łowieckimi; prowadzi się na nich jedynie odstrzały redukcyjne z uwzględnieniem okresów ochronnych i kryteriów selekcji;
- w rezerwach przyrody sytuacja może przedstawiać się dwójako: albo plan ochrony lub zadania ochronne wyznaczają obszary, na których będzie dozwolone polowanie, wtedy takie obszary są obejmowane obwodem łowieckim, albo ich nie wyznaczają, wtedy obszar rezerwatu przyrody nie wchodzi w skład obwodu łowieckiego, a prowadzi się w nim tylko odstrzały redukcyjne z uwzględnieniem okresów ochronnych i kryteriów selekcji.

Utworzone obwody łowieckie należy zagospodarować. Pierwszą i podstawową formą prawną zagospodarowania obwodu łowieckiego jest dzierżawa, przy czym zasadą jest, że obwody łowieckie wydzierżawia się kołom łowieckim PZŁ (art. 28 ust. 1), wyjątkowo zaś samemu PZŁ, jeżeli żadne koło łowieckie nie jest zainteresowane dzierżawieniem i tylko do czasu złożenia oferty przez koło łowieckie (art. 28 ust. 1a).

Dzierżawa łowiecka jest mutacją cywilnoprawnej umowy dzierżawy zdefiniowanej w art. 693 § 1 Kodeksu cywilnego w ten sposób, że jedna stroną zwana wydzierżawiającym, zobowiązuje się oddać drugiej stronie, zwanej dzierżawcą, rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz. Przewidziane w Prawie łowieckim mutacje polegają na tym, że przedmiotem dzierżawy jest obwód łowiecki, a jako wydzierżawiający występuje:

- dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych — jeżeli przedmiotem dzierżawy jest obwód łowiecki leśny;
- starosta — jeżeli przedmiotem dzierżawy jest obwód łowiecki polny. Jako dzierżawca występuje z reguły koło łowieckie PZŁ, wyjątkowo PZŁ.

Drugą formą prawną zagospodarowania obwodu łowieckiego jest przekazanie w zarząd. Według art. 28 ust. 2 p.l. taka operacja wymaga wydania przez ministra właściwego do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii PZŁ, decyzji wyłączającej obwód z wydzierżawienia i przekazania go w zarząd na czas nie krótszy niż 10 lat, z przeznaczeniem na ośrodek hodowli zwierzyny, w którym, oprócz polowania, są realizowane cele związane w szczególności z:

- prowadzeniem wzorcowego zagospodarowania łowisk, wdrażaniem nowych osiągnięć z zakresu łowiectwa;
- prowadzeniem badań naukowych;
- odtwarzaniem populacji zanikających gatunków zwierząt dziko żyjących;
- hodowlą rodzimych gatunków zwierząt łownych w celu zasiedlania łowisk;
- hodowlą zwierząt łownych szczególnie pożytecznych w biocenozach leśnych;
- prowadzeniem szkoleń z zakresu łowiectwa.
- Ośrodki hodowli zwierzyny mogą być prowadzone za zgodą ministra przez:
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe;

- Polski Związek Łowiecki;
- instytucje naukowo-dydaktyczne;
- inne jednostki, które do dnia wejścia w życie ustawy (tj. do 17 lutego 1996 r.) prowadziły takie ośrodki.

3. Planowanie łowieckie

Zgodnie z art. 8 ust. 3 p.l. gospodarka łowiecka jest prowadzona na zasadach określonych w ustawie na podstawie dwojakiego rodzaju planów:

- rocznych planów łowieckich;
- wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.

W odniesieniu do rocznych planów łowieckich ustawa różnicuje:

- obwody wydzierżawiane — plan roczny sporządza dzierżawca po zasięgnięciu opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta), przy czym taki plan podlega zatwierdzeniu przez właściwego nadleśniczego w uzgodnieniu z PZŁ;
- obwody wyłączane z wydzierżawienia — plan roczny sporządza zarządca (bez konieczności zasięgnięcia czyjejkolwiek opinii), przy czym taki plan podlega zatwierdzeniu przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych.

Dodatkowe wymagania dotyczą rocznych planów łowieckich:

- dla obwodów łowieckich graniczących z parkami narodowymi — są one opiniowane przez dyrektora parku narodowego;
- dla obwodów łowieckich, na terenie których znajdują się obręby hodowlane utworzone na podstawie ustawy rybackiej — są one opiniowane, ale tylko w zakresie pozyskania pizmarka i łyski, przez uprawnionych do rybactwa w rozumieniu ustawy rybackiej.

Jeśli zaś idzie o wieloletnie łowieckie plany hodowlane, to są one sporządzane przez dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w uzgodnieniu z marszałkami województw i PZŁ.

4. Wykonywanie polowania

Złożoną instytucją prawną jest samo wykonywanie polowania. Regulacja znajduje się w art. 42 p.l., który określa:

1. Podmioty uprawnione do wykonywania polowania:
 - a) w zasadzie — tylko członkowie PZŁ;
 - b) ponadto — obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy w swoim państwie mają uprawnienia do wykonywania polowania i złożyli odpowiedni egzamin uzupełniający (art. 42a);
 - c) wyjątkowo — osoby wskazane w art. 43 ust. 1 i 1a, tj. cudzoziemcy lub obywatele polscy, przebywający z zamiarem stałego pobytu za granicą, niebędący członkami PZŁ bądź niespełniający warunków z art. 42a, którzy wykupili polowania u przedsiębiorcy upoważnionego do organizowania polowań w Polsce albo uzyskali indywidualną zgodę ministra właściwego do spraw środowiska.
2. Wymóg uzyskania zgody dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego. Taka zgoda jest warunkiem legalnego wykonywania polowania zarówno zbiorowego,

jak i indywidualnego, przy czym jeśli idzie o polowanie indywidualne, niezbędne jest upoważnienie wydane przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego.

3. Wymóg posiadania dokumentów:

- a) w zasadzie legitymacji członkowskiej PZŁ, który jednak nie dotyczy:
 - cudzoziemców — obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej spełniających wymagania określone w art. 42a;
 - cudzoziemców niespełniających warunków określonych w art. 42a, jeżeli:
 - » albo wykupili polowanie u odpowiedniego przedsiębiorcy,
 - » albo uzyskali indywidualną zgodę ministra,
- b) ponadto — odpowiedniego dokumentu w zależności od tego, czy myśliwy:
 - wykonuje polowanie za pomocą broni przeznaczonej do celów łowieckich — wtedy pozwolenia na posiadanie broni myśliwskiej lub innego dokumentu uprawniającego do jej posiadania;
 - wykonuje polowanie za pomocą ptaków łowczych — wtedy zezwolenia na łowienie zwierzyny za pomocą ptaka łowczego.

4. Wymóg uprawnień do wykonywania polowania. Przepisy art. 42 ust. 3–7 p.l. określają trzy rodzaje uprawnień do wykonywania polowania:

- a) uprawnienia podstawowe uprawniające do odstrzału zwierząt łownych, z wyjątkiem samców zwierzyny płowej (łośie, jelenie, danielle, sarny);
- b) uprawnienia selekcyjne uprawniające do odstrzału wszystkich zwierząt łownych, a więc także samców zwierzyny płowej;
- c) uprawnienia sokolnicze uprawniające do łowienia zwierzyny za pomocą ptaków łowczych.

Statut PZŁ określa następujące podstawowe zakresy obowiązków:

- 1. Prezes zarządu koła kieruje bieżącą działalnością koła, reprezentuje koło na zewnątrz, kieruje pracą zarządu koła oraz zwołuje jego posiedzenia i im przewodniczy, a także dokonuje czynności w sprawach z zakresu prawa pracy, a ponadto:
 - nadzoruje, kieruje i koordynuje bieżącą działalnością zarządu i koła;
 - opracowuje szczegółowe zakresy działania dla poszczególnych członków zarządu;
 - określa zakres zadań i kieruje działaniami strażników łowieckich;
 - zapoznaje się z korespondencją przychodzącą, ustala treść odpowiedzi oraz dekretuje pisma, dokumenty na wykonawców zgodnie z ustalonym podziałem obowiązków;
 - kieruje przygotowaniem materiałów na walne zgromadzenie koła;
 - nadzoruje prace administratora strony internetowej koła;
 - ustala pełnomocników do występowania w swoim imieniu;
 - nadzoruje realizację budżetu, wpłat za tusze, terminowość opłacania składki członkowskiej oraz regulowanie należności;
 - określa, wspólnie z członkami zarządu, zakresy czynności dla zatrudnianych pracowników, dokonuje czynności z zakresu prawa pracy;
 - ustala tematykę posiedzeń zarządu koła w oparciu o propozycje pozostałych członków Zarządu Koła i potrzeb wynikających z bieżącej działalności.
- 2. Łowczy koła organizuje gospodarkę łowiecką w dzierżawionych obwodach, organizuje polowania, czuwa nad przestrzeganiem przez członków obowiązujących

przepisów dotyczących wykonywania polowania, a w szczególności zasad bezpieczeństwa, etyki łowieckiej, dobrych obyczajów myśliwskich i koleżeńskich, opracowuje wnioski do planów hodowlanych, prowadzi ewidencję polowań oraz statystykę w zakresie zagospodarowania obwodów i pozyskania zwierzyny, a ponadto (dokonuje podziału wybranych zagadnień wynikających z obowiązków łowczego, pomiędzy podłowczego koła wg własnego uznania):

- opracowuje plan harmonogram zagospodarowania pól;
- wspólnie ze skarbnikiem decyduje o zakupie (w ramach ustalonego budżetu) materiałów w ramach prowadzenia gospodarki łowieckiej;
- organizuje polowania zbiorowe (w tym dla myśliwych zagranicznych) oraz dokumentuje i rozlicza polowania indywidualne, prowadzi rozliczenie zwierzyny pobranej na użytek własny przez myśliwego;
- czuwa nad przestrzeganiem przez członków koła, zaproszonych gości i myśliwych zagranicznych *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz* (Dz.U. nr 61 poz. 548 z późn. zm.), a w szczególności zasad bezpieczeństwa, etyki łowieckiej, dobrych obyczajów myśliwskich i koleżeńskich;
- nadzoruje pracę magazyniera i kierowcy ciągnika;
- uczestniczy w pracach komisji wyceny szkód łowieckich;
- organizuje budowę urządzeń zabezpieczających przed szkodami łowieckimi oraz pilnowanie upraw rolnych przez myśliwych;
- określa zakres zadań i kieruje pracami podłowczego oraz gospodarzy obwodów łowieckich.

3. Skarbnik koła osobiście lub z pomocą osoby o odpowiednich kwalifikacjach, prowadzi rachunkowość koła, ściąga przypadające na rzecz koła i zrzeszenia składki i opłaty, czuwa nad prawidłowym wykonywaniem budżetu i prowadzi dokumentację finansowo-księgową, a ponadto:

- prowadzi dokumentację finansowo-księgową i mienia koła (wspólnie z magazynierem);
- dokonuje wypłaty wynagrodzenia zatrudnionym pracownikom;
- dokonuje rozliczenia kosztów delegacji (przejazdu samochodem osób biorących udział w nocnych dyżurach ochrony łowiska, szacowaniu szkód łowieckich i innych zleconych przez walne zgromadzenie i zarząd koła);
- rozlicza dokumenty z pobranych tusz zwierzyny na użytek własny lub zakupionych przez myśliwych;
- opracowuje projekt budżetu koła.

4. Sekretarz koła sporządza protokoły zebrań zarządu koła, prowadzi zbiór protokołów walnych zgromadzeń i zarządu koła, rejestr uchwał walnych zgromadzeń i zarządu koła, prowadzi korespondencję, ewidencję członków i inne sprawy związane z obsługą biurowo-administracyjną koła, a ponadto:

- podczas posiedzeń zarządu koła referuje treść pism i informuje o sposobie ich załatwienia;
- odpowiada za funkcjonowanie kancelarii koła, prowadzi ewidencję jej wyposażenia;

- współpracuje z Agencją Rynku Rolnego oraz prowadzi dokumentację związaną z pozyskaniem dopłat unijnych;
 - przekazuje materiały związane z działalnością koła administratorowi strony internetowej koła;
 - w uzgodnieniu z pozostałymi członkami zarządu koła dokonuje zakupów materiałów biurowych i prowadzi ich ewidencję.
5. Podłowczemu zakres obowiązków ustala łowczy koła, a są to m.in.:
- kompleksowe zabezpieczenie gospodarki rolnej w tym upraw poletek zaporowych;
 - sprawowanie nadzoru nad planowaniem i utrzymaniem buchtowisk oraz sprawdzanie wykładania soli i karmy w obwodach;
 - utrzymanie ścisłych kontaktów z rolnikami (będącymi również członkami koła); których pola znajdują się na terenie obwodów dzierżawionych przez koło w celu zapobieżenia i ograniczenia szkód łowieckich;
 - nadzór nad sprawnością sprzętu rolniczego;
 - sprawowanie nadzoru nad sprawnością urządzeń łowieckich (planowanie remontów i budowa nowych urządzeń);
 - udział w przygotowaniu polowań zbiorowych i uroczystości myśliwskich;
 - przygotowanie składu uczestników zawodów strzeleckich wszystkich szczebli.

5. Uwarunkowania prawne łowiectwa w Polsce

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku sprawy łowiectwa zostały uregulowane *rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 3 dnia grudnia 1927 r. o prawie łowieckim* (Dz.U. nr 110, poz. 934 z późn. zm.). Najważniejszym rysem charakterystycznym przedwojennego rozporządzenia było związanie polowania i gospodarki łowieckiej z własnością gruntu. W art. 4 ówczesnego Prawa łowieckiego została zamieszczona norma, że polowanie jest związane z własnością gruntu i należy do właściciela gruntu. Przyjęto domniemanie, że własność gruntu nie jest obciążona prawem polowania na rzecz innych osób (wniosek przeciwny musiał być udowodniony przez powołującego się na swoje prawo). Na przyszłość zakazano obciążania własności gruntu prawem polowania na rzecz innych osób.

W przedmiocie użytkowania polowania przedwojenne prawo łowieckie przyjęło, że właściciel polowania może użytkować je samodzielnie, jeżeli obszar gruntu, na którym ma polowanie, jest nie mniejszy niż 100 ha ciągłej powierzchni. Obszar taki, po zarejestrowaniu go przez właściwego go starostę, stanowił obwód łowiecki własny. Obszary lasów państwowych uznane przez zarząd lasów państwowych za odpowiadające wskazanym wcześniej wymaganiom stanowiły obwody łowieckie własne państwa. Jeżeli obszar polowania nie stanowił obwodu łowieckiego własnego, właściciel tego polowania mógł go użytkować jedynie łącznie z właścicielami innych obszarów polowania na obszarze nie mniejszym niż 100 ha ciągłej powierzchni. Obszar taki, po zarejestrowaniu go przez właściwego starostę, stanowił obwód łowiecki wspólny. Właściciele gruntów objętych wspólnym obwodem łowieckim stanowili spółkę łowiecką, posiadającą osobowość prawną i działającą na podstawie statutu nadanego jej przez starostę. Polowanie mogło być wypuszczone w dzierżawę na czas nie krótszy od

6 lat. Spółka łowiecka mogła użytkować polowanie w obwodzie łowieckim wspólnym jedynie przez wypuszczenie polowania w dzierżawę (Radecki, 2012).

Zasadnicze zmiany ustrojowe, jakie nastąpiły po II wojnie światowej, wymagały także ponownych regulacji dotyczących zagadnień przyrodniczych. Pierwsze zmiany w zakresie łowiectwa nastąpiły we wczesnych latach pięćdziesiątych XX wieku, kiedy wszedł w życie *dekret z 29 października 1952 r. o prawie łowieckim* (Dz.U. nr 44 poz. 300 z późn. zm.). Przyjęto w nim założenie, utrzymane w kolejnej ustawie i istniejące do dziś, że podstawową instytucją tego prawa jest wydzierżawianie obwodów łowieckich na czas nie krótszy niż 10 lat. Obszar całego państwa został podzielony na obwody łowieckie, w zasadzie nie mniejsze niż 3000 ha. Ówczesne prezydya wojewódzkich rad narodowych wydzierżawiały obwody łowieckie Polskiemu Związkowi Łowieckiemu lub innym zrzeszeniom wskazanym przez PZŁ. Upoważniono Ministra Leśnictwa do wyłączania obwodów łowieckich od wydzierżawiania przez prezydya. Co się tyczy obwodów niewydzierżawionych, to jeśli zawierały ponad 30% powierzchni leśnej — ich zarząd sprawowały przedsiębiorstwa lasów państwowych, jeśli zawierały ponad 30% powierzchni rolnej znajdującej się w zarządzie państwowych gospodarstw rolnych — okręgi tych gospodarstw. Zarząd niewydzierżawionych obwodów łowieckich, których obszary znajdowały się w zarządzie organów wojskowych lub organów bezpieczeństwa publicznego, sprawowały te organy, a zarząd pozostałych niewydzierżawionych obwodów łowieckich sprawowały prezydya powiatowych rad narodowych (Radecki, 2012).

Celem polityki łowieckiej w warunkach polskich, stanowiącej element ochrony środowiska przyrodniczego, jest zróżnicowany rozwój populacji zwierząt łownych i ochrona jej różnorodności w powiązaniu z gospodarką leśną, rolną i rybacką oraz pielęgnowanie polskich zwyczajów i tradycji myśliwskich. Cele te powinny być realizowane w zgodzie z (Ministerstwo Rolnictwa, 2002):

- Konstytucją RP;
 - ratyfikowanymi konwencjami i obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym, a po integracji Polski z Unią Europejską — z postanowieniami regulacji i dyrektyw przeniesionymi do polskiego prawa;
 - polityką ekologiczną państwa;
- oraz z:
- ustawą Prawo łowieckie;
 - ustawą o lasach;
 - ustawą o ochronie przyrody;
 - ustawą o ochronie zwierząt;
 - ustawą o broni i amunicji.

Zakładając konieczność realizacji ustawowych celów polityki łowieckiej, niezbędne jest wykonywanie podstawowych zasad gospodarki łowieckiej, do których należy zaliczyć m.in.:

- ochronę populacji zwierząt łownych;
- zrównoważone i selekcyjne użytkowanie populacji zwierząt łownych;
- utrzymanie równowagi przyrodniczej pomiędzy wybranymi gatunkami zwierząt dziko żyjących;

- prowadzenie zasiedlania gatunków zagrożonych;
- ochronę i kształtowanie środowiska życia zwierząt łownych;
- zachowanie interesów gospodarki leśnej, rolnej i rybackiej w aspekcie szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne.

Prawo powszechnie obowiązujące w Polsce w zakresie prawnym jest dość obszerne i dokładnie przedstawia, w jaki sposób należy zarządzać gospodarką łowiecką. Do uregulowań prawnych należą:

- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne* (Dz.U. nr 48 poz. 459 z późn. zm.);
- *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz.*

Z aktów prawa wewnątrzorganizacyjnego należy wymienić:

- Uchwałę nr 36/2013 Naczelnej Rady Łowieckiej z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr 57/2005 Naczelnej Rady Łowieckiej z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie przyjęcia: zasad selekcji osobniczej i populacyjnej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie prawidłowości odstrzału (pobrane z: https://pzlowl.pl/palio/html.wmedia?_Instance=www&_Connector=palio&_ID=336&_Checksum=-1607766890).

W świetle wymienionych regulacji prawnych, w gospodarowaniu populacją zwierząt dziko żyjących, koła łowieckie powinny uwzględniać wymienione uwarunkowania.

Podsumowanie

Uwarunkowania prawne w gospodarce łowieckiej są obszerne, zawarte w ustawach, rozporządzeniach i uchwałach PZŁ. Przez okres dziewięćdziesięciu pięciu lat funkcjonowania Polskiego Związku Łowieckiego modyfikowano Prawo łowieckie, dzięki któremu obecnie polski model łowiectwa jest najlepszy w Europie. W kwietniu 2018 roku kolejny raz znowelizowano ustawę Prawo łowieckie (*ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw*. Dz.U. poz. 651). W nowelizacji jest wiele nowych i poprawionych zapisów. Jak wpłynie to na funkcjonowanie polskiego łowiectwa, czas pokaże.

Summary

Hunting legal conditions are lengthy and they are enclosed in acts, resolutions, and decrees. During ninety five years of existence of Polish Hunting Association the law was modified, thus nowadays Polish hunting model is the best in Europe. In April 2018 Hunting Law was amended again. In the amendment there are lots of new and corrected records. Time alone will tell how do they influence on Polish hunting.

Bibliografia

Dekret z 29 października 1952 r. o prawie łowieckim. Dz.U. nr 44 poz. 300 z późn. zm.
Ministerstwo Rolnictwa. (2002). *Wytyczne do polityki łowieckiej*. Warszawa: Ministerstwo Rolnictwa, Departament Leśnictwa.

- Najnowsza historia łowiectwa polskiego. (2013). *Express Bydgoski, IX , dodatek Informator Łowiecki*.
- Radecki, W. (2012). Łowiecki system prawny w Polsce. W: D.J. Gwiazdowicz (red.). *Problemy współczesnego łowiectwa w Polsce*. Poznań: Oficyna Wydawnicza G&P.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne. Dz.U. nr 48 poz. 459 z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz. Dz.U. nr 61 poz. 548 z późn. zm.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 3 dnia grudnia 1927 r. o prawie łowieckim. Dz.U. nr 110, poz. 934 z późn. zm.
- Uchwała nr 36/2013 Naczelnej Rady Łowieckiej z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr 57/2005 Naczelnej Rady Łowieckiej z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie przyjęcia: zasad selekcji osobniczej i populacyjnej zwierząt łownych w Polsce oraz zasad postępowania przy ocenie prawidłowości odstrzału. Pobrane z: https://pzlowl.pl/palio/html.wmedia?_Instance=www&_Connector=palio&_ID=336&_Checksum=-1607766890.
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie. Dz.U. nr 147 poz. 713 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Dz.U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. poz. 651.

Legal conditions for the functioning of hunting management

Abstract

Hunting has been supposed the oldest form of human activity. Human's life was determined by hunting, because due to hunting people won meat, leather, fur, horns and bones. Humans have learned to benefit from nature and to live with wild animals. Observing nature, people made up various methods and tools that help to hunt wild animals. Hunting was one of the most important action of primitive people for many thousand years. Nowadays, hunting is believed to be the set of coordinated and planned activities that lead to rational management in accordance with the objectives of nature protection, rural and wood. Presently, hunting is considered in broad context such as historical, cultural, traditional or legal. The main goal of hunting is breeding, protecting and hunting wild animals.

Keywords: hunting management, hunting law, hunting districts, hunting planning, legal conditions, environment protection.